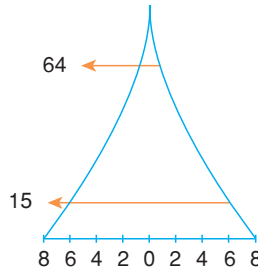
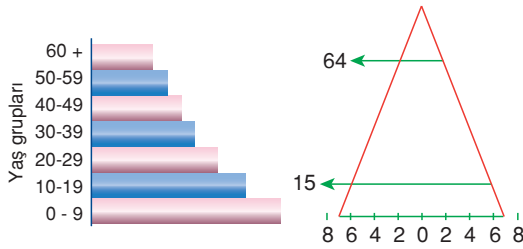

Türkiye, Japonya gibi geçmişte hızlı nüfus artışı olduktan sonra doğum ve ölüm oranında hızlı düşüş görülen ülkelerin grafiği

İran, Mısır, Brezilya gibi doğum oranının yüksek, olduğu ölüm oranının düşmeye başladığı gelişmekte olan ülkelerin grafiği

Afganistan, Nijerya, Bangladeş gibi doğum ve ölüm oranının yüksek olduğu geri kalmış ülkelerin grafiği

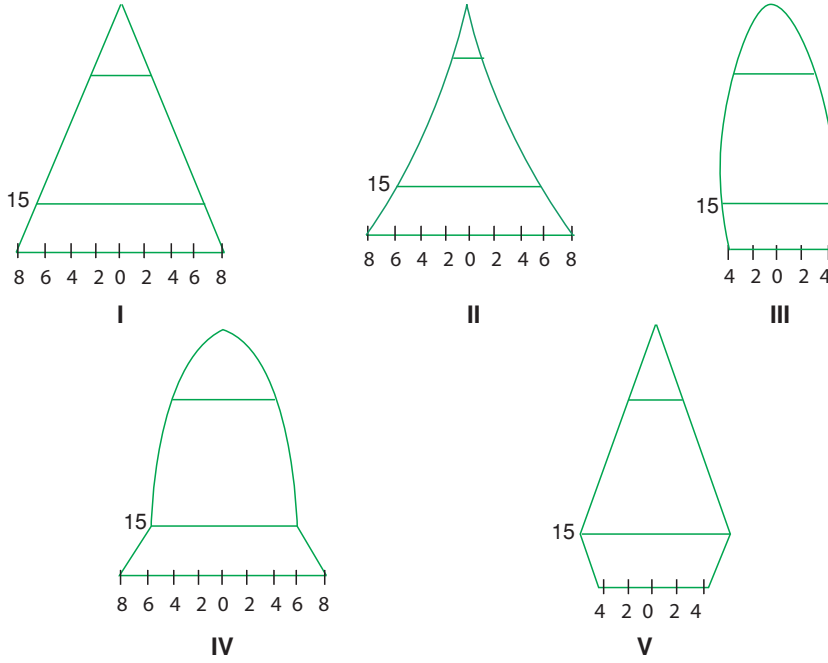
2. GELİŞMİŞ ÜLKELERİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

- a) Okur – yazar oranı % 100'e yakındır.
- b) Eğitim düzeyleri yüksektir.
- c) Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik sorunları çözülmüştür.

3. GELİŞMİŞ ÜLKELERİN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

- a) Sanayi gelirleri tarım gelirlerinden çok fazladır. Yani ekonomilerinde birincil ekonomik faaliyetlerin payı az; ikincil ve üçüncül ekonomik faaliyetlerin payı fazladır.
- b) Tarım, modern yöntemlerle yapılır.
- c) İşsizlik sorunları ya yoktur ya da azdır.
- d) Nitelikli işçi (kalifiye eleman) sayısı fazladır.
- e) Hammadde alıp, mamül madde satarlar.
- f) Dış ticaret hacimleri yüksektir.
- g) Enflasyon oranı düşüktür.
- h) Ulusal paraları değerlerini korur.
- i) Kişi başına düşen elektrik tüketim miktarı fazladır.
- j) Son yıllarda dışarıdan işçi alma yerine fabrikalarını yani iş yerlerini Çin, Hindistan gibi ülkelere taşımaktadırlar.

Etkinlik 2

Aşağıda verilen özelliklerin yukarıda verilen nüfus piramitlerinden hangisi veya hangilerine ait olduğunu işaretleyiniz.

ÖZELLİK		I	II	III	IV	V
1.	Nüfusun ortanca yaşı (ortalama yaş) en yüksek olan					
2.	0-14 yaş bağımlı nüfus oranı en fazla olan					
3.	Yaşam standardı yüksek olanlar					
4.	Üçüncül ekonomik faaliyette çalışanların oranı en fazla olanlar					
5.	Gelişmiş ülkelere ait olanlar					
6.	Son yıllarda doğum oranı artan gelişmiş ülkeye ait olan					
7.	Genç nüfus oranı fazla olanlar					
8.	Son yıllarda doğum oranı azalan					
9.	Geri kalmış ülkelere ait olan					
10.	Yaşlı nüfus oranı fazla olanlar					
11.	Son yıllarda bebek ölümleri azalan					
12.	Ölüm oranı en fazla olan					
13.	Ortalama insan ömrü uzun olanlar					
14.	Doğum oranı en az olan					

GÖÇLER

İnsanların yaşadığı idari sınırı terkedip başka idari sınıra geçici veya sürekli olarak yerleşmesine **göç** denir.

İnsanları göçe iten; göç veren yerlerdeki **itici nedenler** ile göç alan yerlerdeki **çekici nedenlerdir**.

İtici nedenler, insanların varlığını sürdürmesini engelleyen ve yaşamını tehdit eden unsurlardır. İşsizlik, geçim sıkıntısı, can güvenliğinin ortadan kalkması... gibi.

Çekici nedenler ise daha iyi yaşam olanakları olan ve daha güvenli olan yerlerdir.

Göçe yol açan etkenleri şöyle şematize edebiliriz:

GÖÇÜN NEDENLERİ

Doğa Olayları

- Deprem
- Volkanik Olaylar
- Kuraklık
- Heyelan
- Sel ve Taşkın
- Erozyon
- Çığ

Siyasi Nedenler

- Savaşlar
- Sınır Değişimi
- Devletler Arası Antlaşmalar
- Rejim Değişikliği
- Siyasi, Etnik veya Dini Baskı

Ekonomik ve Sosyal Nedenler

Ekonomik Nedenler

- İşsizlik
- Sanayileşme
- Tarımda Makineleşme
- Doğal Kaynaklar
- Ulaşım
- Ticaret
- Turizm

Sosyal Nedenler

- Eğitim
- Nüfus Artışı
- Kan Davası
- Sağlık
- Kültür
- Güvenlik

TARİHİ SÜREÇTE GÖÇLER ve ÇEŞİTLERİ

1. Türklerin Orta Asya'dan Göçü

Kuraklık, artan nüfus, yaşam koşullarının güçleşmesi gibi nedenlerle oluşan bu göçler MÖ. 4000 yıllarından başlayıp MS. XV. yüzyıla kadar devam etmiştir.

Bu göçler, Hindistan, Güneydoğu Asya, Güneybatı Asya, Orta ve Doğu Avrupa ile Anadolu'ya yapılmıştır.

Türklerin Orta Asya'dan Göçü

2. Kavimler Göçü

Orta Asya'da iklimin değişmesiyle başlayan bu göçler MS. IV. yüzyılda başlayıp V. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiştir.

Türklerin başlattığı bu göçlere başka kavimler de katılmıştır.

Avrupa'ya göç eden Türkler burada çeşitli kavimlerle karşılaştı. Bu kavimler Avrupa içlerine doğru kaçmak zorunda kaldı. Bu durumdan etkilenen diğer Avrupalı kavimler de göç etmek zorunda kalınca Avrupa'nın tamamını kapsayacak çok büyük göç hareketleri yaşandı. Bunlara kavimler göçü adı verildi.

Orta Asya Göç Haritası

3. Mübadele Göçleri

Bu göçler devletlerin anlaşması sonunda gerçekleşir. Karşılıklı olarak nüfus değişimi yapılır. Bunların en önemlisi Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleşmiştir.

1920 yılında imzalanan Lozan Antlaşması ile Türkiye'de yaşayan 1.200.000 Rum'un Yunanistan'a, Yunanistan'da yaşayan 500.000 Türk'ün Türkiye'ye göç etmesi kararlaştırılmış ve bu karar uygulanmıştır.

4. Yeni Dünya'ya Göçler

XV. yüzyılın sonunda Kuzey ve Güney Amerika'nın keşfedilmesiyle Avrupa'dan buralara önemli göçler olmuş ve bu göçler XX. yüzyıla kadar sürmüştür.

5. Beyin Göçleri

Bu göçlere ülkeler arasındaki gelişmişlik farkı yol açar.

Az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere gelecek vaad eden kişiler ülkelerinden gelişmiş ülkelere göç etmektedir. 1960'lı yıllarda hız kazanan bu göçler günümüzde de devam etmektedir.

Beyin Göçü

6. İşçi Göçleri

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa ekonomisi yıkılmıştı. Ekonomisini yeniden geliştirmeye çalışan ülkeler başta Almanya olmak üzere Fransa, Hollanda ve Avusturya 1960'lı yılların başından itibaren yabancı işçi almaya başlamışlardır. Türkiye'den ve benzeri ülkelerden buralara önemli göçler olmuştur. Türkiye'den en fazla göç Almanya'ya olmuştur. 1980'li yıllarda da Türkiye'den Libya ve Suudi Arabistan gibi Arap ülkelerine işçi göçü olmuştur.

İşçi Göçü

7. Doğal Afetlerin Neden Olduğu Göçler

Kuraklık, deprem, sel ve taşkın, volkanik olaylar, kasırga, toprak kayması gibi doğal afetler de göçlere neden olmaktadır.

GÖÇÜN ETKİLERİ

Terkedilmiş bir ev

Göç veren yerlerde nüfus azalır, tarım toprakları işlenmez, konutlar yıkılır, okul ve hastane gibi kamu binaları kullanılmaz, bunlara yapılan yatırımlar boşa gider.

Göç alan yerlerde, özellikle de kentlerde gecekondu semtleri oluşur, eğitim, sağlık, yol, su, elektrik, kanalizasyon hizmetlerinde yetersizlikler oluşur, hava kirliliği, çevre sorunları artar, tarım alanları yanlış bir uygulama olarak yerleşime açılır.

Etkinlik

3

Göçler ve sonuçlarıyla ilgili aşağıdaki yargıların doğru mu, yanlış mı olduğunu işaretleyiniz.

1. Kuraklık ve otlak darlığı gibi nedenler Türklerin Orta Asya'dan göç etmesine neden olmuştur.
2. 4. yüzyılda Orta Asya'dan göç edenler daha çok Sibiry'a yerleşmiştir.
3. Avrupa Kıtası üzerinde görülen göçler daha çok kıtanın batısından doğusuna doğru olmuştur.
4. İnsanların siyasal baskılar nedeniyle göç etmesine mübadele göçü denir.
5. İşçi göçleri daha çok doğal kaynakların sınırlı olduğu ülkelerden doğal kaynakların fazla olduğu ülkelere doğru gerçekleşmektedir.
6. Beyin göçleri isteğe bağlı göçlerdir.
7. Kırsal kesimden göçleri azaltmak için en etkili önlem köylülerin tarım ve hayvancılık gelirlerini artırmaktır.
8. Turizm etkinlikleri nedeniyle yaz mevsiminde kıyılara yapılan göçler, mevsimlik göçlerdir.
9. Mübadele göçleri isteğe bağlı göçlerdir.
10. İşçi göçleri zorunlu göçlerdir.

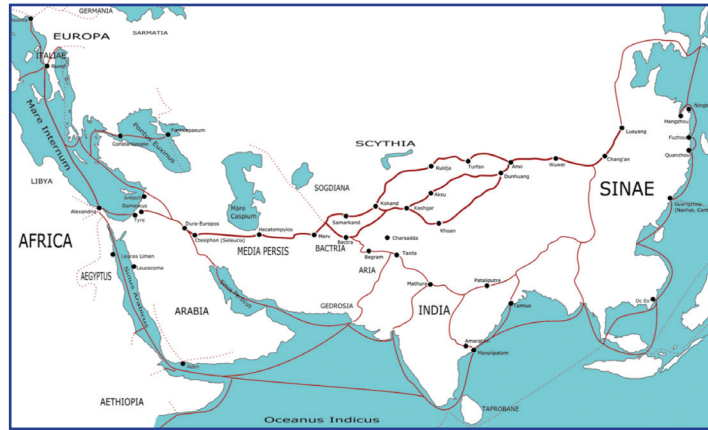
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GEÇİM TARZLARI

İlk insanlar göçebe olarak, avcılık ve toplayıcılık yaparak, mağara gibi doğal alanlarda korunarak yaşamışlardır. Cıvalı taş döneminde tarıma başlanmış, hayvanlar evcilleştirilmiş, kap, kacak, giyecekler yapılmış böylelikle yerleşik hayata geçilmiştir. Doğal malzemeden evler yapılmış, köyler kurulmuştur.

Ticaret ilk defa bu dönemin sonunda tarım ve hayvansal ürünlerle, zanaat ürünlerini takas etme biçiminde ortaya çıkmıştır.

Maden çağıyla birlikte köyler büyüdü kentlere dönüştü ve devletler ortaya çıktı. Meslekler çeşitlendi, ticaret geniş alanlarda yapılmaya başlandı.

XI ve XII. yüzyılda İpek Yolu, Baharat Yolu gibi ulaşım yolları sayesinde ticaret Asya ve Avrupa arasında bile gelişti.

Büyük Coğrafya Keşifleri ile sömürge devletleri kuruldu ve Avrupalı devletler 1500'lü yıllardan itibaren sömürgelerindeki zenginliklerini ülkelerine taşımaya başladılar, böylece Avrupa zenginleşti. Bu durum Rönesans ve Reform gibi bilimsel çalışmayı hızlandırıcı köklü gelişmelere yol açtı.

1800'lü yıllardan itibaren başlayan Sanayi Devrimi'yle çok köklü değişiklikler gerçekleşmiştir. Tarım makineleşmeye başlamış bu sayede verim artmıştır. Üretim makinelerle yapılmaya başlanmış böylelikle sanayi ürünleri giderek çeşitlenmiş, ulaşım hızla gelişmiş ve makineli araçlar sayesinde kolaylaşmıştır. Sanayi Devrimi'yle birlikte ve günümüzde enerjinin önemi çok artmıştır. Sanayi Devrimi'yle buhar kazanlı motorlar bulunmuş **kömürün önemi artmıştır**. Sonra içten yanmalı motorlar ve dizel motorlar bulunmuş **petrolün önemi artmıştır**.

Yakın zaman önce bilgisayarın icadı bilgi paylaşımında önemli bir adım olmuştur. Bilgisayar ve internet sayesinde iletişim inanılmaz kolaylaşmış, küçük bir buluş, bir haber kısa sürede dünyaya yayılır hale gelmiştir. Öyle ki insanlar işe gitmeden evden internetle işini yapar hale gelmiştir.

Tarımda sağlanan biyolojik gelişmeler ve tohum ıslahı sayesinde tarımsal üretimde ciddi artışlar sağlanmıştır. Bu ve buna benzer gelişmeler sayesinde günümüzde meslek sayısı inanılmaz çeşitlenmiş ve artmıştır.

Bilgisayar ve internet
günümüzün vazgeçilmezleridir.

Sanayi Devrimi

EKONOMİK FAALİYETLERİN SINIFLANDIRILMASI

İnsanlar yaşamlarını sürdürmek için çalışmak zorundadır. Günümüzde çalışılan ekonomik faaliyetler hayli çeşitlenmiştir.

İnsanların çalıştığı ekonomik faaliyetler birincil, ikincil, üçüncül, dördüncül ve beşincil faaliyet olarak beş ana grupta incelenir. (Dördüncül ve beşincil ekonomik faaliyetleri üçüncülün içinde de düşünebiliriz. Bunlar daha çok gelişmiş ülkelerde oluşan, az sayıda insanı kapsayan faaliyetlerdir.) **Birincil ve ikincil faaliyetler üretim sektörünü, diğerleri hizmet sektörünü oluşturur.**

Birincil Faaliyetler (Tarım ve Hayvancılık)

Doğadan ürün elde edilen faaliyetlerdir. Tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık, arıcılık, madencilik.

Tarım

Tarım

Balıkçılık

Hayvancılık

Ormancılık

Madencilik

İkincil Faaliyetler (Sanayi)

Bir hammaddeden kullanılacak ürün elde edilen faaliyetlerdir. Sanayi işçisi, mobilyacı, demirci, inşaat ustası, fırıncı.

Sanayi

Metalurji Sanayi

Üçüncül Faaliyetler (Hizmet Sektörü)

Birincil ve ikincil faaliyetler dışında kalan ticaret, iletişim, ulaşım, eğitim, sağlık, turizm, güvenlik, pazarlama, finans (bankacılık) gibi sektörleri içine alan faaliyetlerdir.

Sağlık Hizmeti

Dördüncül Faaliyetler

Gelişmiş ülkelerde oluşan bu faaliyetler, organizasyon, bilgi toplama ve işleme, AR-GE (Araştırma ve Geliştirme çalışmaları) gibi etkinlikleri için almaktadır. Günümüzde büyük holdinglerin daha nitelikli hizmet vermek daha nitelikli ve yeni mal üretmek için AR-GE bölümleri vardır. Bu bölümde çalışan, beyaz önlüklüler de denilen uzman kişiler dördüncül ekonomik faaliyete dahildir.

AR-GE

Beşincil Faaliyetler

Küresel çapta faaliyet gösteren kurumların üst düzey yöneticileri bu faaliyet grubuna dahildir. Bu yöneticilere CEO da denilmektedir.

YERLEŞME, NÜFUS, GÖÇLER VE EKONOMİK ETKİNLİKLER

EKONOMİK FAALİYETLERİN SINIFLANDIRILMASINA ÖRNEK

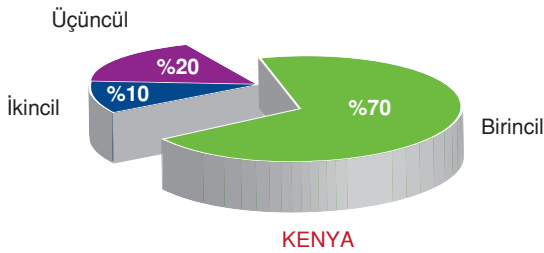
- Birincil:** Pamuk üreten çiftçi
İkincil: Pamuk kumaş üreten fabrikada çalışan işçi
Üçüncül: Pamuk kumaş satan esnaf
Dördüncül: Yeni ve daha kaliteli kumaşları araştıran mühendis
Beşincil: Yeni ve daha kaliteli kumaşın üretim politikasını belirleyen yönetici

ETKİN NÜFUSUN EKONOMİK FAALİYETLERE GÖRE DAĞILIŞI

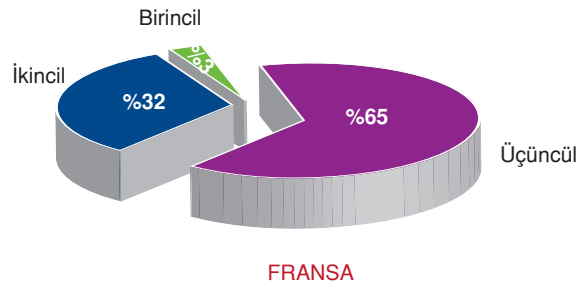
Çalışan nüfusa “etkin nüfus” denir. Geri kalmış ülkelerde sanayi ve hizmet sektörleri gelişmediği için nüfusun büyük bölümü tarım ve hayvancılıkta yani birincil ekonomik faaliyetlerde çalışır. Bu ülkelerin ekonomisinde tarımın payı da çok fazladır.

Gelişmiş ülkelerde tarım da gelişmiştir. Ancak tarım makineyle yapıldığı için birincil ekonomik faaliyetlerde çalışanların sayısı da payı da azdır. Bu ülkelerde sanayi ve hizmet sektörü gelişmiştir. Bu sektörlerde çalışanların payı fazladır. En fazla da üçüncül ekonomik faaliyetlerde çalışan vardır. Dördüncül ve beşincil ekonomik faaliyetler de gelişmiş ülkelerde vardır.

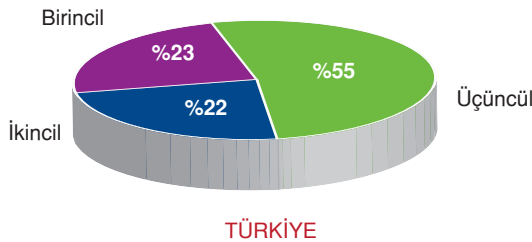
Geri Kalmış Ülkelerde Etkin Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Dağılımı (2014)

Gelişmiş Ülkelerde Etkin Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Dağılımı (2014)

Türkiye’de Etkin Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Dağılımı (2014)

Grafikler yorumlanırsa Türkiye gelişmekte olan ülkelerin özelliklerini göstermektedir.

Etkinlik 4

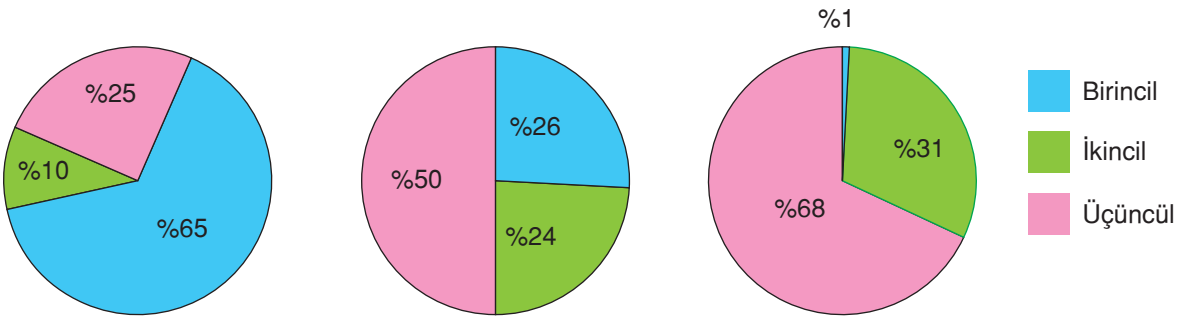
Aşağıdaki ifadelerin doğru mu yanlış mı olduğunu yandaki kutucuklara işaretleyiniz.

1. Birincil ekonomik faaliyetler içerisinde hammaddeler işlenerek kullanılabilir hale getirilmektedir.
2. Gelişmemiş ülkelerde daha çok birincil ekonomik faaliyetler yapılmaktadır.
3. Ormancılık, birincil ekonomik faaliyetler içerisinde yer almaktadır.
4. Türkiye ekonomisinde nitelikli işgücüne ihtiyaç duyulmamaktadır.
5. Gelişmiş ülkelerde nüfusun önemli bir kısmı üçüncül sektörde çalışmaktadır.
6. Üçüncül ekonomik faaliyetler, sanayi faaliyetlerini kapsamaktadır.

Etkinlik 5

Aşağıda üç farklı ülkede etkin nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılım oranları verilmiştir. Bu grafiklerden her birinin altına dağılımı bunlara benzeyen üç ülke yazınız

1.
2.
3.

1.
2.
3.

1.
2.
3.

Aşağıdaki soruları bir veya iki kelimeyle yanıtlayınız.

1. Kuzey Afrika'da nüfusun تنها olmasının nedeni burada hangi iklimin görülmesidir?
2. Afrika'daki ilk yerleşme yerleri bugünkü hangi ülkenin sınırları içindedir?
3. Üzerinde yerleşmenin olmadığı tek kıta hangisidir?
4. Aritmetik nüfus yoğunluğu hangi kıtada en fazladır?
5. Yaşam standardının hızla yükselip Dünya nüfusunun hızla artışa geçmesine hangi olay yol açmıştır?
6. 0 - 14 yaş arası ile 65 yaş üstü nüfusa ne ad verilir?
7. Geri kalmış ülkelerin nüfus piramidi hangi geometrik şekle benzerdir?
8. Sanayi devrimiyle birlikte önemi artan enerji kaynağı nedir?
9. Dünya nüfusu daha çok hangi kuşakta toplanmıştır?
10. Gelişmiş ülkelerde etkin nüfus en fazla kaçınıclı ekonomik faaliyette yer alır?
11. Rusya'da hangi yeraltı kaynakları nedeniyle yerleşmeye elverişli olmayan yerlere de yerleşim birimleri kurulmuştur?
12. Nüfusu en fazla olan kıta hangisidir?
13. Geri kalmış ülkelerin dış satımında hangi mal grubunun payı fazladır?
14. İnsanları başka yere göç etmeye zorlayan etkenlere ne denir?
15. Pastacılık hangi ekonomik faaliyet sınıfına dahildir?
16. Beyaz önlüklüler denilen AR-GE grubu çalışanları kaçınıclı ekonomik faaliyete dahildir?
17. Gelişmiş ülkelerde etkin nüfusun ekonomik faaliyetlere dağılımında hangi faaliyet türü ikinci sıradadır?
18. Arı kovanına veya mermi çekirdeğine benzeyen nüfus piramidi hangi ülke grubuna aittir?
19. Asya'da Çin'den sonra nüfusu en fazla olan ülke hangisidir?
20. Yerleşim alanı olarak yüksek yerler hangi kuşakta seçilir?

1. Dünya nüfusunun değişiminde

- I. salgın hastalıklar
- II. iç göçler
- III. doğumlar
- IV. afetler
- V. ülke sınırlarının değişmesi

gibi faktörlerden hangileri doğrudan etkili değil-dir?

- A) I ve II B) II ve IV C) II ve V
D) III ve IV E) III ve V

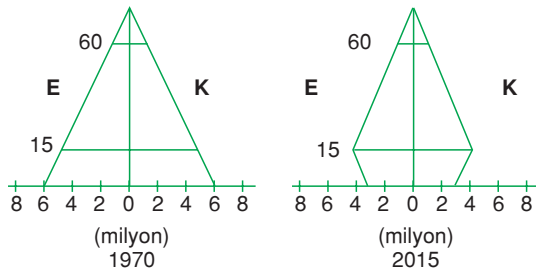
2. Aşağıdaki tabloda beş ülkenin nüfuslarının sektörlerle dağılışı ve nüfusun ikiye katlanma süreleri verilmiştir.

Ülke	Sektörler (%)			Nüfusun ikiye katlanma süresi
	Tarım	Hizmet	Sanayi	
I	44	23	33	28 yıl
II	51	34	15	19 yıl
III	18	31	51	117 yıl
IV	67	12	21	23 yıl
V	59	28	13	17 yıl

Tablodaki bilgilere göre, bu ülkelerin hangisinde nüfus artış hızının en az olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıda bir ülkenin 1970 ve 2015 yıllarındaki nüfus yaş piramitleri gösterilmiştir.

Buna göre, söz konusu yıllar içinde ülkede

- I - Nüfus artış hızı
- II - Kırsal ve kent nüfus oranı
- III - Okur - yazar oranı

gibi özelliklerden hangilerinde bir değişme olduğu söylenebilir?

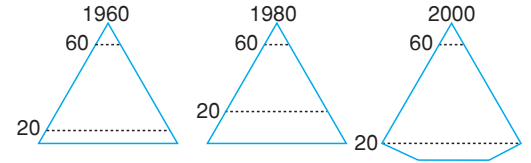
- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. I. Aritmetik nüfus yoğunluğu
II. Tarım alanlarının oranı
III. Çalışan nüfusun iş kollarına dağılımı
IV. Doğal nüfus artış hızı
V. Sattığı mal grupları

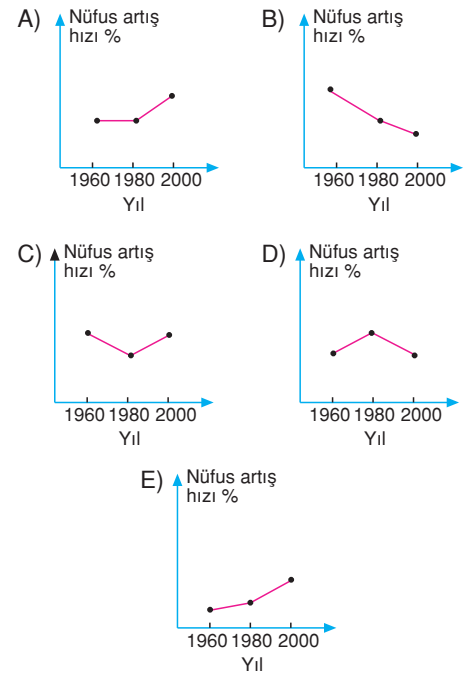
Yukarıdaki özelliklerinden hangileri bir ülkenin gelişmişlik seviyesi hakkında bilgi vermez?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) IV ve V

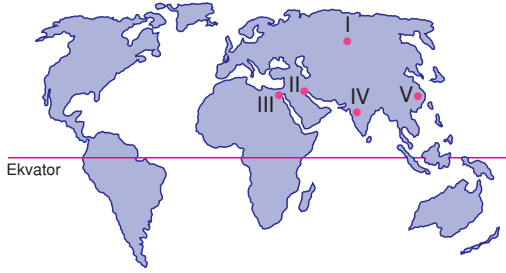
5. Aşağıda bir ülkenin 1960, 1980 ve 2000 yıllarına ait nüfus piramitleri gösterilmiştir.

Buna göre, bu ülkenin nüfus artış hızını gösteren grafik aşağıdakilerden hangisi olabilir?

6. İlk kent yerleşmeleri Mısır, Mezopotamya, Hint Yarımadası ve Çin'de gerçekleşmiştir.

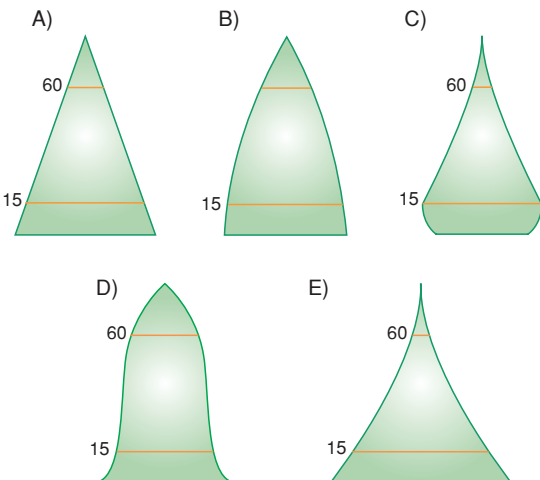
Buna göre, haritada numaralanmış yerlerden hangisi ilk şehirlerin kurulduğu bölgelerden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdakilerden hangisi gelişmemiş ülkelerin özelliklerinden biri değildir?

- A) Nüfus artış hızı yüksektir.
B) Ekonomisi tarıma dayalıdır.
C) Dışsatımında hammadde oranı fazladır.
D) Ortalama yaşam süresi uzundur.
E) Çalışan nüfus içinde genç nüfus oranı fazladır.

8. Önceleri doğum oranı hayli düşükken bir süre sonra doğum oranında önemli artış görülen bir ülkenin nüfus piramidi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

9. I. Tarım, hayvancılık, balıkçılık, madencilik, ormancılık gibi doğayla ilişki sonucunda mal üretilen faaliyetlerdendir.
II. Çeşitli hammaddelerin işlenmiş hale getirildiği sanayi faaliyetleridir.
III. Eğitim, sağlık, ulaşım, bankacılık, pazarlama, temizlik, güvenlik gibi hizmet sektörünün içine giren faaliyetlerdir.

Yukarıda özellikleri verilen ekonomik faaliyetler hangi gruplar içerisinde yer alır?

I	II	III
A) Üçüncül	Birincil	İkincil
B) Birincil	Üçüncül	İkincil
C) İkincil	Üçüncül	Birincil
D) Birincil	Birincil	Üçüncül
E) Birincil	İkincil	Üçüncül

10. I. Beyin göçü
II. Mübadele göçü
III. Coğrafi keşiflerden sonra yeni bulunan yerlere yapılan göçler

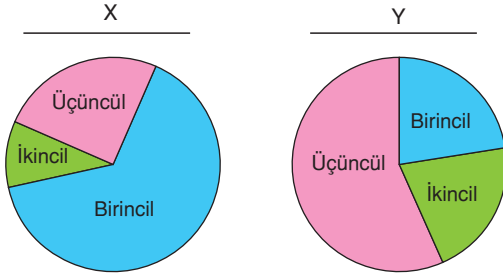
Yukarıda verilen göç türlerinden hangilerinin isteğe bağlı olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

11. Çok fazla göç alan bir kentte, aşağıdakilerden hangisinin görülmesi beklenemez?

- A) Alt yapının yetersiz kalması
B) Doğal kaynakların aşırı tüketilmesi
C) Yatırımların atıl kalması
D) Ulaşım ve eğitim sorunlarının artması
E) Çarpık kentleşme sorunlarının oluşması

12. Aşağıda X ve Y ülkelerinde etkin nüfusun sektörlere göre dağılım oranları verilmiştir.

Buna göre, X ve Y ülkeleriyle ilgili olarak,

- I. Gelişmişlik düzeyleri birbirinden farklıdır.
- II. Y ülkesinde kişi başına enerji tüketimi X ülkesine göre daha fazladır.
- III. X ülkesinde doğurganlık oranı Y ülkesine göre daha azdır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

13. Aşağıdakilerden hangisi insanların yaşamasına elverişli yerlerden biridir?

- A) Alaska B) Grönland
C) Kanada'nın kuzeyi D) Büyük Sahra
E) Batı Avrupa kıyıları

14. I. Gelişmiş ülkelerin teknolojik ilerlemelerde hız kazanmaları
II. İşçi göçlerinin ortaya çıkması
III. Ülkeler arasında gelişmişlik farkının artması

Yukarıdakilerden hangileri beyin göçünün sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

15. Bir kentsel yerleşmede aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisinin gelişmesi beklenemez?

- A) Sanayinin B) Turizmin
C) Ulaşımın D) Ticaretin
E) Mera hayvancılığının

16. Dünyada yerleşmenin dağılışı incelendiğinde, alçak enlemlerde yüksek yerlerin, yüksek enlemlerde ise alçak yerlerin yerleşim alanı olarak tercih edildiği görülmektedir.

Bu duruma yol açan temel etmen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toprak türü B) Bitki örtüsü
C) Sulama olanakları D) Sıcaklık ortalaması
E) Yeraltı kaynakları

17. Yıllık nüfus artış oranının yüksek olduğu gelişmemiş ülkelerde nüfusun iki katına ulaşma süresi daha kısa iken bu süre gelişmiş ülkelerde daha uzundur.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinde bu sürenin en kısa olduğu söylenebilir?

- A) Almanya B) İtalya C) Fransa
D) Hindistan E) Kanada

18. Nüfus artış oranı düşük, enerji tüketimi fazla olan bir ülke için aşağıdakilerden hangisi kesin olarak söylenebilir?

- A) Genç nüfus oranı azdır.
B) Ekonomisi tarıma dayalıdır.
C) Kişi başına düşen ulusal gelir azdır.
D) Nüfus yoğunluğu azdır.
E) Okuryazar oranı düşüktür.

19. Yağış miktarı fazla ve yağış rejimi düzenli olan yerlerde nüfus yoğunluğu fazladır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek olarak gösterilemez?

- A) Güneydoğu Asya B) Batı Avrupa
C) Amazon Havzası D) Japonya
E) Karadeniz kıyıları

1. Bir olayın nüfusu doğrudan etkilemesi için nüfusu artırması ya da azaltması gerekir. İç göçler ve ülke sınırlarının değişmesi nüfus sayısında artma ya da azalmaya yol açmaz.

YANIT C

2. Gelişmiş ülkelerde tarımda çalışan nüfus oranı az, hizmet ve sanayi sektörlerinde çalışan nüfus oranı fazladır. Bu ülkelerde nüfus artış hızı az olduğu için nüfusun ikiye katlanma süresi daha uzundur.

YANIT C

3. Piramitler karşılaştırıldığında ülkede genç nüfusun azaldığı gözlenmektedir. Bu da gelişmenin bir göstergesidir. Bu nedenle verilen bilgilerin tümünde değişme olur.

YANIT E

4. Bir ülkede nüfus artış hızının yüksek olması, tarım dışı sektörlerin az gelişmesi, dışarıya işlenmemiş hammadde satması o ülkenin az geliştiğini gösterir. Aritmetik nüfus yoğunluğu ve tarım alanlarının oranı gelişmişlik ile ilgili bilgi vermez.

YANIT A

5. 0 - 20 yaş grubu 1980 yılında artmış 2000 yılında ise azalmıştır.

Bu durumda nüfus artış hızı önce artmış sonra azalmıştır.

YANIT D

6. Sibiry'a'da bulunan I ilk şehirleri kurulduğu bölgelerden biri değildir.

YANIT A

7. Gelişmemiş ülkelerde ortalama insan ömrü uzun değildir. Bu özellik gelişmiş ülkelere özgü bir özelliktir. Diğer özellikler gelişmemiş ülkelere aittir.

YANIT D

8. Önceleri doğum oranı hayli düşük olduğuna göre bu ülke gelişmiş bir ülkedir. Sonra artış oluştuğuna göre alt bölümün gelişmesi gerekir.

YANIT D

9. I birincil, II ikincil, III de üçüncül faaliyetleri kapsar.

YANIT E

10. Mübadele göçü devletlerarası antlaşmaya bağlı olduğu için zorunludur. I ve III isteğe bağlıdır.

YANIT D

11. Yatırımların atıl kalması, boşa gitmesi, boş kalması anlamına gelir. Bu durum göç veren yerlerde oluşur. Diğerleri görülür.

YANIT C

12. X ülkesi geri kalmış bir ülke, Y ülkesi ise Türkiye gibi hızla gelişen bir ülkedir. I ve II'ye ulaşılrken III'e ulaşılmaz zira doğurganlık oranı X'te daha fazladır.

YANIT E

13. Alaska, Grönland ve Kanada'nın kuzeyi kutba yakın olduğundan iklim koşulları elverişsizdir. Yılın büyük kısmı kar ve buzla örtülüdür. Büyük Sahra çöllerle kaplıdır. Oysa Batı Avrupa kıyılarında, Gulfstream sıcak su akıntısı ve deniz etkisi nedeniyle iklim koşulları elverişlidir. Bu nedenle insanların yaşamasına elverişlidir.

YANIT E

14. Beyin göçü olan ülkelerin gelişimi hızlanır. Beyin göçü verenlerin ise yavaşlar. Beyin göçü ile işçi göçü arasında bir ilişki kurulamaz.

YANIT B

15. Kentlerde genelde tarım dışı sektörler gelişir. Yapılaşma ve diğer kullanım alanlarından dolayı kent çevrelerinde mera alanları çok azdır ve mera hayvancılığının gelişmesi beklenemez.

YANIT E

16. Ekvatorial bölge her mevsim sıcak ve nemli olduğu için alçak yerlerin iklimi insan yaşamına elverişli değildir. Orta kuşakta da yüksek yerler soğuk olduğu için tarıma ve insan yaşamına elverişli değildir.

YANIT D

17. Hindistan gelişmekte olan bir ülke iken diğerleri gelişmiş ülkelerdir.

YANIT D

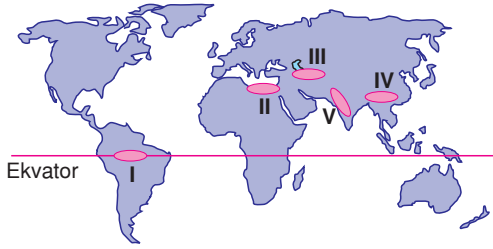
18. Özelliği verilen ülke gelişmiş bir ülkedir. Böyle bir ülkede genç nüfus oranı azdır. B, C, D, E seçeneklerindeki özellikler geri kalmış ülkelere aittir.

YANIT A

19. Amazon Havzası, Ekvatorial iklimin egemen olduğu bir bölgedir. Bu bölge her mevsim yağışlı, aşırı nemli, bitki örtüsü gür orman olduğu için dünyanın تنها yerleri arasındadır. Diğerleri orta kuşakta ve nüfus yoğunluğu fazla olan yerlerdir.

YANIT C

1.

Yukarıdaki harita üzerinde numaralanmış bölgelerden hangisi ilk yerleşim alanları arasında yer almaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Su kaynakları

II. Ticaret

III. Yer şekilleri

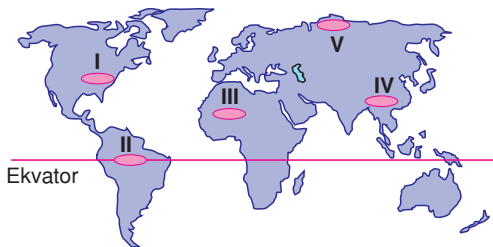
IV. Maden yatakları

V. İklim

Yukarıdakilerden hangilerinin ilk yerleşim yerlerinin seçiminde rolü olmamıştır?

- A) I ve III B) I ve V C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

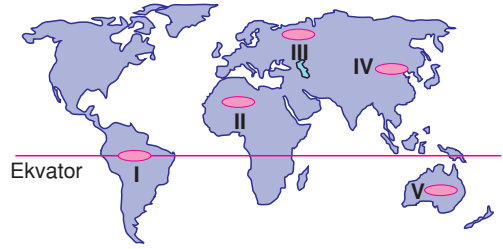
3.

Yukarıdaki harita üzerinde numaralanmış bölgelerden hangisi sıcak ve kurak iklim koşulları etkili olduğundan yerleşmeye elverişli değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4.

Yukarıdaki harita üzerinde numaralanmış bölgelerden hangisinde yerleşmelerin az olmasının nedeni soğuk iklim koşullarının etkili olmasıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Dağınık yerleşme tipinin yaygın olduğu yöre için;

I. yer şekillerinin engebeli olduğu,

II. yıllık yağış miktarının az olduğu,

III. su kaynaklarının fazla olduğu,

IV. nüfus artış hızının düşük olduğu

özelliklerinden hangilerinin görüldüğü söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. İnsanların yerleşik hayata geçmesi, aşağıdakilerden hangisi değiştirmemiştir?

A) Yaşam tarzını

B) Nüfus miktarını

C) İklim koşullarını

D) Ekonomik faaliyetlerin çeşitliliğini

E) Barındıkları yerleri

7. Bir ülkedeki çalışan nüfusun, sanayi, ticaret, tarım ve hizmetler gibi iş kollarına göre dağılışı oranının gösterildiği bir grafikten, aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi elde edilir?

- A) Toplam nüfus miktarı
B) Kadın ve erkek nüfusun miktarı
C) Sanayide çalışanların oranının yıllara göre değişimi
D) Ekonomik gelişmişlik düzeyi
E) Tarım alanlarının oranı

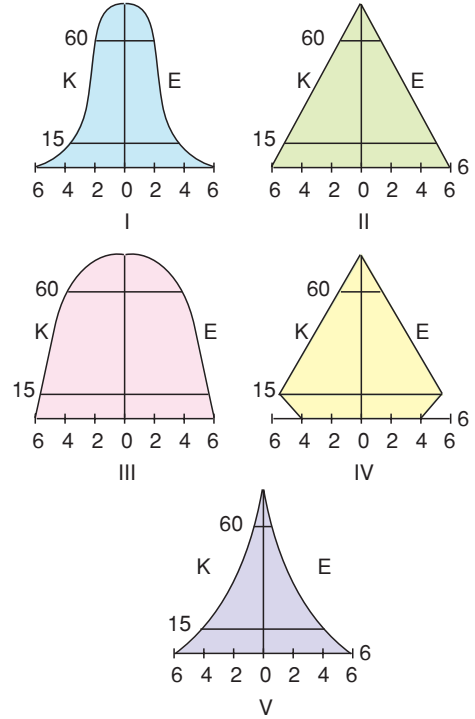
8. Bir ülkede nüfusun genel dağılışı yağış ve yerşekillerine bağlı ise bu ülke ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğru olur?

- A) Sanayisi gelişmiştir.
B) Ortalama insan ömrü uzundur.
C) Gelişmemiş bir ülkedir.
D) Nitelikli işçi sayısı fazladır.
E) Yaşlı nüfus fazladır.

9. Aşağıdakilerden hangisi bir ülke nüfusunda endüstrileşme ile birlikte görülen değişimlerden biri değildir?

- A) İşsizlik oranı azalır.
B) Nitelikli işçi oranı artar.
C) Tüketim azalır.
D) Ortalama yaşam süresi uzar.
E) Okur-yazar oranı artar.

10. Aşağıda beş ülkedeki toplam nüfusun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılışı oranları verilmiştir.

Buna göre, bu grafiklerden hangisi doğum oranının hızla düştüğü bir ülkeye aittir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. I. ülke : % 44

- II. ülke : % 20

Yukarıda iki ülkenin 0-14 yaş grubundaki nüfus oranı verilmiştir.

Sadece bu bilgiden yararlanarak iki ülkeyle ilgili;

- I. kadın ve erkek nüfus oranı
II. çalışan nüfusun yaş ortalaması
III. kentli nüfus oranı
IV. aritmetik nüfus yoğunluğu
V. ortalama yaşam süresi
VI. kişi başına düşen elektrik enerjisi tüketimi

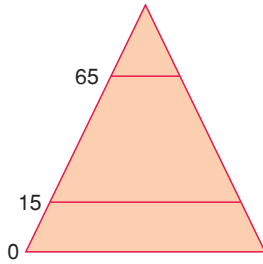
gibi özelliklerden hangilerinin farklı olduğu söylenemez?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve V
D) II, III ve VI E) IV, V ve VI

1. Nüfus yoğunluğunu hesaplayabilmek için aşağıdakilerden hangisinin bilinmesi gereklidir?

- A) Ülke nüfusunun
B) Ülkenin yüzölçümünün
C) Ülke nüfus ve yüzölçümünün
D) Ülkenin bölge sayısının
E) Ülkenin matematik ve özel konumunun

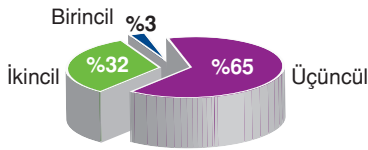
2.

Yukarıda verilen ülke için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Genç nüfuslu bir ülkedir.
B) Sanayi gelişmiştir.
C) Bebek ölüm oranı azdır.
D) Dışsatım dışalımdan fazladır.
E) Hizmet sektöründe çalışanların oranı yüksektir.

3. Aşağıdaki grafikte bir ülkede etkin nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımı gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu ülkenin özelliklerinden biri olamaz?

- A) Kentli nüfus oranı çok fazladır.
B) Ortalama insan ömrü uzundur.
C) Dış ticaret hacmi yüksektir.
D) Nüfusun ikiye katlanma süresi kısadır.
E) Kişi başına düşen ulusal gelir fazladır.

4. Bir ülkenin dışalımında ham ve yarı işlenmiş maddeler, dışsatımında ise yapılmış eşya büyük bir paya sahipse, bu ülke aşağıdaki ülke gruplarından hangisine girer?

- A) Turizmi gelişmiş
B) Endüstrisi gelişmiş
C) Tarım ürünü fazlası olan
D) Nüfus yoğunluğu fazla olan
E) Yeraltı zenginliği fazla olan

5. Doğum oranı ile ölüm oranı arasındaki fark nüfus artış hızını verir.

Buna göre aşağıdaki kıtaların hangisinde nüfus artış hızı diğerlerinden daha azdır?

- A) Asya
B) Afrika
C) Amerika
D) Avrupa
E) Avustralya

6. I. Muson - Akdeniz
II. Ekvatorial - Çöl
III. Muson - Savan
IV. Bozkır - Okyanus
V. Akdeniz - Tropikal

Yukarıdaki iklim çiftlerinden hangileri insan topluluklarının yaşamasına daha az elverişlidir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

7. Aşağıdakilerden hangisi bir ülkedeki, nüfus artış hızının yüksek olduğuna kanıt olamaz?

- A) Artan besin maddeleri üretiminin iç tüketimi karşılayamaması
B) Kişi başına düşen tarım topraklarının giderek daralması
C) Nüfusun ülke yüzeyine düzenli dağılması
D) Kişi başına düşen milli gelirin azalması
E) Km² ye düşen insan sayısının sürekli artması

8. I. Reklamcılık
II. Balıkçılık
III. Mobilyacılık

Yukarıda verilen meslek grupları aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangilerine örnek verilebilir?

	Birincil Faaliyet	İkincil Faaliyet	Üçüncül Faaliyet
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	I	III
D)	II	III	I
E)	III	I	II

9. Aşağıdakilerden hangisi nüfus artış hızının fazla olduğu bölgelerden biri değildir?

- A) Avrupa ülkeleri
B) Güney Amerika ülkeleri
C) Ortadoğu ülkeleri
D) Afrika ülkeleri
E) Güney Asya ülkeleri

10. Bir ülkede;
I. bir çok sanayi kolu gelişmişse
II. dışsatım gelirleri fazlaysa
III. hammadde kaynakları yetersizse
IV. eğitilmiş teknik elemanı yeterliyse
bu ülke hakkında, aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

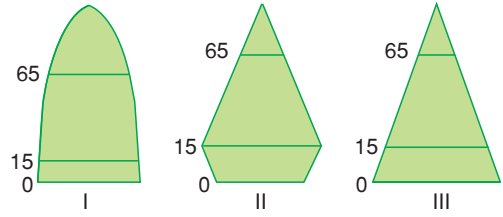
- A) Gerekli hammaddeyi dışardan almak zorundadır.
B) Dışarıya mamül madde satmaktadır.
C) Tarımsal nüfus yoğunluğu fazladır.
D) Dış ticaret hacmi fazladır.
E) Nüfusun büyük bir kısmı sanayi sektöründe çalışmaktadır.

11. Toplam Nüfus	km ² / kişi
I. 5.800.000	320
II. 6.100.000	80
III. 5.500.000	150

Yukarıda toplam nüfus ve nüfus yoğunlukları verilen üç bölgenin yüzölçümlerinin büyükten küçüğe doğru sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I, II ve III B) II, I ve III C) III, I ve II
D) II, III ve I E) I, II ve III

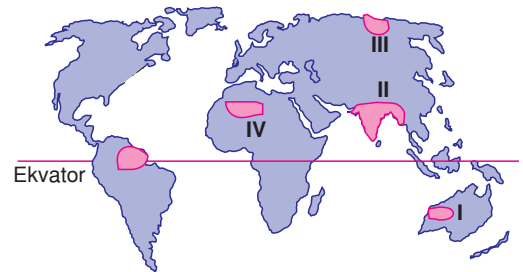
12. Aşağıda üç ülkenin nüfus piramitleri verilmiştir.

Bu ülkelerde nüfusun yaş ortalaması (artanca yaş) aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	42	21	30
B)	21	30	42
C)	30	21	42
D)	42	30	21
E)	30	42	21

- 13.

Yukarıdaki dünya haritasında numaralanmış bölgelerin hangisi seyrek nüfuslu yerlere örnek gösterilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Doğal koşulların elverişsiz olduğu alanlar seyrek nüfuslanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi doğal koşullar nedeniyle Dünya'nın seyrek nüfuslanmış bölgeleri arasında yer almaz?

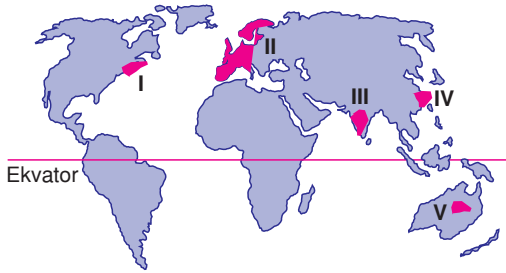
- A) Sıcak ve nemli ekvatorial bölge ormanları
B) Kurak çöl alanları
C) Volkanik araziler
D) Yüksek dağlık alanlar
E) Kar ve buzulla kaplı alanlar

2. I. Denizler ve göller
II. Buzullarla kaplı alanlar
III. Yüksek dağlar
IV. Ekvatorial bölge ovaları
V. Orta kuşak kıyı ovaları

Yukarıdakilerden hangisinde yoğun nüfuslanma ve yerleşme görülür?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Dünya'da iklimin, tarımsal faaliyetlerin ve yeraltı kaynaklarının fazla olduğu bölgelerde nüfus yoğunlaşmıştır.

Yukarıdaki haritada numaralanmış alanlardan hangisinde böyle bir olay görülmez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Dünya'da nüfusun dağılışına etki eden **en önemli** faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Turizm faaliyetleri
B) Tarımsal faaliyetler
C) Yerçekilleri ve iklim koşulları
D) Yeraltı kaynaklarının dağılışı
E) Eğitim olanakları

5.

Ülke	Birincil%	İkincil%	Üçüncül%
I	51	15	34
II	17	30	53
III	8	37	55

Yukarıdaki tabloda üç ülkede etkin nüfusun sektörlere dağılışı gösterilmiştir.

Bu tabloya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Ülkeler içinde en gelişmiş olanı III. ülkedir.
B) III. ülkede iklim, tarımın gelişmesine engel olmuştur.
C) III. ülkenin ihracatında sanayi ürünleri ağırlıklıdır.
D) II. ülkede sanayi gelişmektedir.
E) I. ülkede nüfus artış oranı yüksektir.

6. Gelişmekte olan ülkelerde kırsal alandan şehirlere yoğun göçler yaşanır.

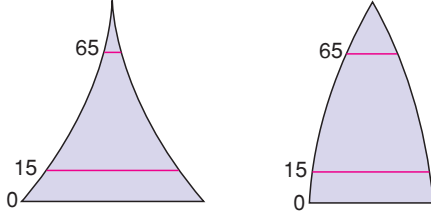
Aşağıdakilerden hangisi köyden kente olan göçün nedenlerinden biridir?

- A) Kırsal kesimde okur-yazar oranının artması
B) Kentlerde iş olanaklarının daha fazla olması
C) Kırsal kesimde ulaşımın gelişmiş olması
D) Kentlerde tarım alanlarının daha geniş olması
E) Kentlerde konut sorununun çözülmüş olması

7. Aşağıdakilerden hangisi bir ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi vermez?

- A) Kişi başına düşen milli gelir
B) Nüfus artış hızı
C) Okur – yazar oranı
D) Km² ye düşen insan sayısı
E) Ortalama yaşam süresi

8. Aşağıda, bir ülkenin 1980 ve 2016 yıllarına ait nüfus piramitleri verilmiştir.

Bu iki piramide göre, ülke nüfusunun özelliklerinde ve yapısında 36 yılın sonunda meydana gelen değişiklikler arasında, aşağıdakilerden hangisini yer almaz?

- A) Nüfusun yaş gruplarına dağılımında
B) Bağımlı nüfusun oranında
C) Erkek ve kadın nüfusunun oranında
D) Nüfusun iş kollarına dağılımında
E) Kişi başına düşen ulusal gelirden
9. Aşağıdaki tabloda çeşitli ülkelerin aktif nüfuslarının çalışma kollarına göre dağılışı verilmiştir.

Ülke	Sanayi (%)	Tarım (%)	Hizmet (%)
I	30	30	40
II	40	5	55
III	25	35	40
IV	20	65	15
V	15	70	15

Buna göre bu ülkelerin hangisinde nüfus artış hızının en düşük olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

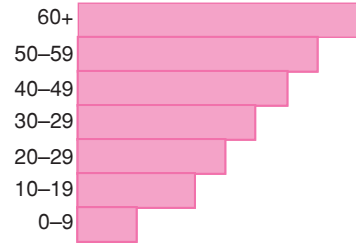
10. Bir ülkenin;

- I. nüfus miktarı
II. nüfus artış hızı
III. aritmetik nüfus yoğunluğu

gibi özelliklerinden hangilerine bakılarak gelişmişlik seviyesi hakkında bilgi elde edilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

- 11.

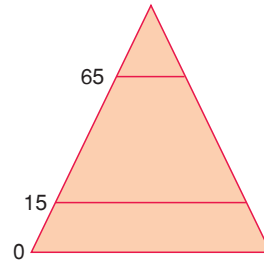
Yukarıdaki grafik bir ülkede nüfusun yaş gruplarına göre dağılımını göstermektedir.

Bu ülke ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Gelişmiş bir ülkedir.
B) Aritmetik nüfus yoğunluğu azdır.
C) Ortalama insan ömrü uzundur.
D) Bağımlı ve tüketici nüfus azdır.
E) Doğal nüfus artışı hızı düşüktür.
12. Ekonomisini tarıma dayalı olan ülkelerde hızlı nüfus artışı, sanayileşmeyi ve sosyo-ekonomik kalkınmayı engeller.
- Aşağıdakilerden hangisi bu durumun olumsuz sonuçlarından biri değildir?

- A) İşsizliğin artması
B) Kişi başına düşen gelirin azalması
C) Dışalım giderlerinin artması
D) İşgücü potansiyellerinin artması
E) Yatırımların azalması

13. Aşağıda bir ülkenin nüfus piramiti verilmiştir.

Bu ülkenin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi sayılamaz?

- A) Kişi başına düşen elektrik tüketimi fazladır.
B) Nüfusun yaş ortalaması düşüktür.
C) Nüfus artış hızı fazladır.
D) Ortalama insan ömrü kısadır.
E) Kişi başına düşen ulusal gelir düşüktür.

COĞRAFYA

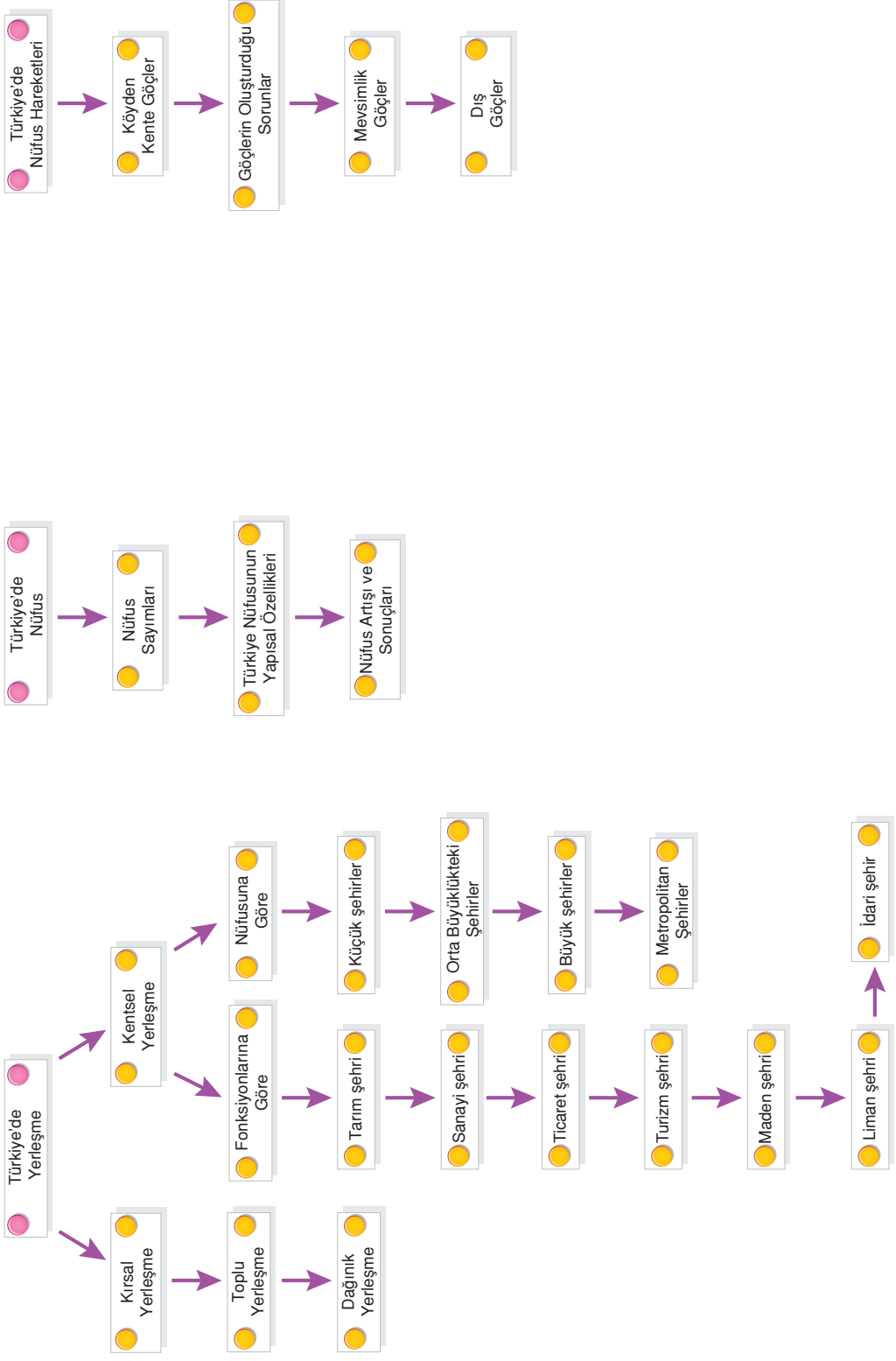
YKS - TYT

TÜRKİYE'DE YERLEŞME, NÜFUS VE GÖÇLER

- **Türkiye'de Yerleşme Şekilleri ve Tipleri**
 - **Kırsal Yerleşmeler**
 - **Kentsel Yerleşmeler**
- **Türkiye Nüfusunun Özellikleri**
- **Türkiye'de Nüfusun Dağılışı**
- **Türkiye'de Göçler**

AKILLI HARİTAM

TÜRKİYE'DE YERLEŞME, NÜFUS VE GÖÇLER

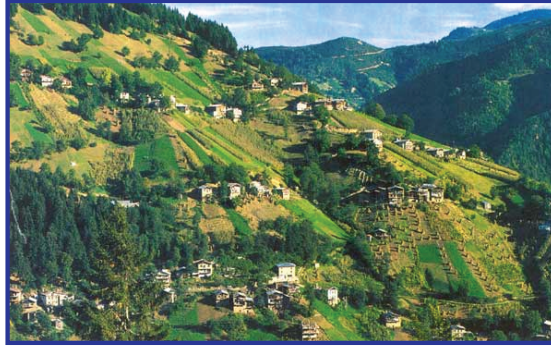

Toplu Yerleşme

2. DAĞINIK YERLEŞME : Evlerin birbirine yakın olmadığı, belirgin şekilde birbirine uzak kurulduğu yerleşme tipidir. Dağınık yerleşmeye yüzey şekillerinin engebeli olması bu yüzden tarım alanlarının parçalı ve birbirine uzak olması yol açar.

Türkiye'de arazinin engebeli olduğu birçok yörede görülmekle birlikte en tipik özellikleriyle Doğu Karadeniz'de görülür.

Dağınık Yerleşme

3. ÇİZGİSEL YERLEŞME : Akarsu kenarlarında veya bir yol boyunca kurulan yerleşmelerdir. Amasya kenti örnektir.

4. KIYI BOYU YERLEŞME : Kıyı çizgisinin hemen gerisinde kıyı boyunca kurulan yerleşmelerdir. Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Zonguldak ve Sinop örnektir.

5. DAİRESEL YERLEŞME : Düz bir alanda kurulan yerleşmelerdir. Konya, Ankara, Kayseri ve birçok il örnektir.

Etkinlik 7

Aşağıda Türkiye’de kırsal yerleşmelerde görülen dağınık ve toplu yerleşme tipleri ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu cümlelerin altına yazınız.

Dağınık Yerleşme

1. Ülkemizde en yaygın olarak görüldüğü yer Doğu Karadeniz’dir.
.....
2. Arazi engebelidir.
.....
3. Tarım alanları geniş ve bir aradadır.
.....
4. Konutlar su kaynaklarının etrafında toplanmıştır.
.....

Toplu Yerleşme

5. Arazi geniş düzlüklerden oluşmaktadır.
.....
6. Ülkemizde en yaygın olarak İç ve Güneydoğu Anadolu’da görülür.
.....
7. Yağış az su kaynakları sınırlıdır.
.....
8. Konutlar birbirinden uzaktır.
.....

KIRSAL KESİMDE KONUT YAPIMINDA KULLANILAN MALZEMELER

Kırsal kesimde evler yapay inşaat malzemesi (çimento, demir, tuğla vs.) kullanılmadan yapılıyorsa çevrede bulunan yapı malzemelerinden yapılır.

Yağışların az olduğu yarı kurak bozkır iklim bölgesinde yapı malzemesi olarak **kerpiç** ve **taş** kullanılır. (İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu)

Bitki örtüsünün orman olduğu yerlerde ise daha çok **ahşap** kullanılır. (Doğu ve Batı Karadeniz)

2. KENT (ŞEHİR) YERLEŞMELERİ

Türkiye'de kent yerleşmeleri denildiğinde sadece 81 il anlaşılmamalıdır. Nüfusu 10.000'i geçen yerler, tüm ilçe ve iller (yani kaymakamlık ve valilik olan yerler) kenttir.

Kent yerleşmeleri iki farklı grupta incelenir:

- Nüfusuna göre kentler
- Fonksiyonlarına göre kentler

a) NÜFUSUNA GÖRE KENTLER

Küçük Şehirler: Nüfusu 10.000 ile 100.000 arasında olan şehirlerdir. Sinop, Hakkari, Artvin ... gibi

Orta Büyüklükteki Şehirler: Nüfusu 100.000 ile 500.000 arasında olan şehirlerdir. Batman, Ordu, Afyon, Edirne ... gibi

Büyük Şehirler: Nüfusu 500.000 ile 1.000.000 arasında olan şehirlerdir. Eskişehir, Samsun, Mersin ... gibi

Metropolitan Şehirler: Nüfusu 1.000.000'dan fazla olan şehirlerdir. İstanbul, Ankara, İzmir ... gibi

b) FONKSİYONLARINA GÖRE ŞEHİRLER

Kentler, fonksiyonlarına göre; tarım, ticaret, liman, sanayi, turizm, maden kentleri şeklinde gruplandırılır. Bazı kentlerde bir tek sektör gelişme gösterirken İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana... gibi büyük kentlerde birden fazla sektör gelişmiştir.

TÜRKİYE'DE YERLEŞME, NÜFUS VE GÖÇLER

YKS-TYT

Tarım şehirleri: Iğdır, Rize, Nevşehir, Düzce, Kars, Amasya...

Ticaret şehirleri: İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Zonguldak...

Liman şehirleri: İstanbul, İzmir, Mersin, Zonguldak, İzmit...

Sanayi şehirleri: Karabük, Kırıkkale, Adana, İstanbul, Bursa, Batman...

Turizm şehirleri: Antalya, İzmir, Muğla, Denizli, Nevşehir...

Maden şehirleri: Zonguldak, Batman...

Askeri şehirler: Erzurum, Malatya, Ankara...

TÜRKİYE'DE NÜFUS SAYIMLARI VE NÜFUS ARTIŞI

Türkiye'de 1927'den bu yana yapılan nüfus sayımlarının sonuçları bazı yıllarda aşağıdadır.

Sayım Tarihleri	Nüfus	Yıllık Nüfus Artış Hızı %
28.10.1927	13.648.270	—
20.10.1935	16.158.018	21,1
21.10.1945	18.790.174	10,59
22.10.1950	20.947.188	21,73
23.10.1960	27.754.820	28,53
26.10.1975	40.347.719	25,01
12.10.1980	44.736.957	20,65
21.10.1990	56.473.035	21,71
31.12.2007	70.500.000	15,00
31.12.2011	75.000.000	13,50
31.12.2012	76.000.000	12,00
31.12.2013	76.600.000	13,7
31.12.2014	77.700.000	13,3
31.12.2015	78.750.000	13,4
31.12.2017	80.800.000	12,4

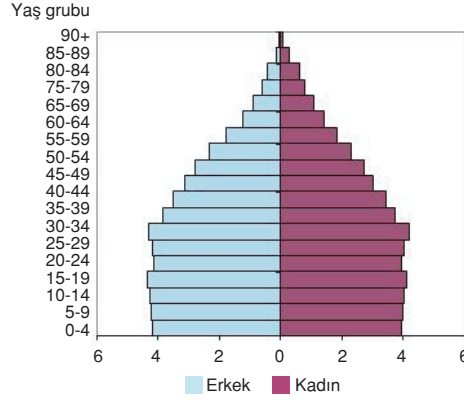
Sayım sonuçları incelendiğinde şu yargılar ortaya konulabilir.

- Türkiye nüfusu 1927'den bu yana sürekli artmıştır. Nüfusun azaldığı yıl yoktur. Yani nüfus artış hızı hiç eksiye düşmemiştir.
- Nüfus artış hızı 1985 yılına kadar dalgalanma göstermiş, 1985'ten 2012'ye kadar sürekli azalmıştır.
- II. Dünya Savaşı'nın sürdüğü yıllarda nüfus artış hızı %10,5'a düşmüştür. Bunun nedeni çok önemli sayıda erkek nüfusun silah altında bulundurulmasıdır.

TÜRKİYE NÜFUSUNUN ÖZELLİKLERİ

1. Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

2017 sayımına göre nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ve nüfus piramiti aşağıdaki gibidir.

Bu piramit Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınmıştır. Bu piramitle birlikte 2017 yılı için alınan diğer sonuçlar şöyledir:

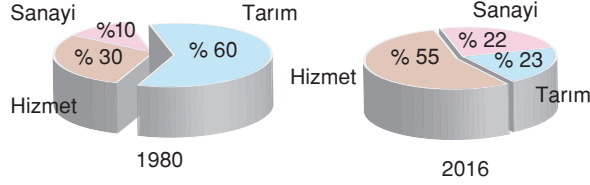
- Nüfusun yaş ortalaması (ortanca yaş) 32,4'tür.
- Erkek nüfusu kadın nüfusundan üçyüz bin kişi fazladır. Erkek %50,2 kadın oranı %49,8 dir.
- Kentsel nüfus oranı %92, kırsal nüfus oranı %8'dir.
- 0-14 yaş grubunun payı: %23,6
15-64 yaş grubunun payı: %67,9
65 üstü yaş grubunun payı: %8,5'tur.
Bu oranlar Türkiye'nin gelişmekte olan bir ülke olduğunun göstergesidir.
- Bir önceki yıla göre ortanca yaş, kentli nüfus oranı, 65 üstü yaş oranı artmaktadır. Bunlar ortalama insan ömrünün uzadığının göstergesidir.

UYARI

Kentlerde her zaman erkek nüfus oranı fazla, kırsal kesimde ise kadın nüfus oranı fazla olmuştur. Bunun nedeni kırsal kesimde yaşayan erkeklerden bir kısmının çalışmak için büyük kentlere gitmesidir.

2. Türkiye'de Etkin (Çalışan) Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı

1980 ve 2016 yıllarında çalışan nüfusun **sektörlere** dağılım oranı aşağıdaki grafiklerde gösterilmiştir.

Grafikler incelendiğinde tarım sektöründe çalışanların oranının giderek azaldığı, sanayi ve hizmet sektöründe çalışanların oranının arttığı görülür. Gerek bu dağılım oranları, gerekse 1980 ve 2014 yılları arasındaki değişim Türkiye'nin hızla gelişmekte olan bir ülke olduğunun göstergesidir.

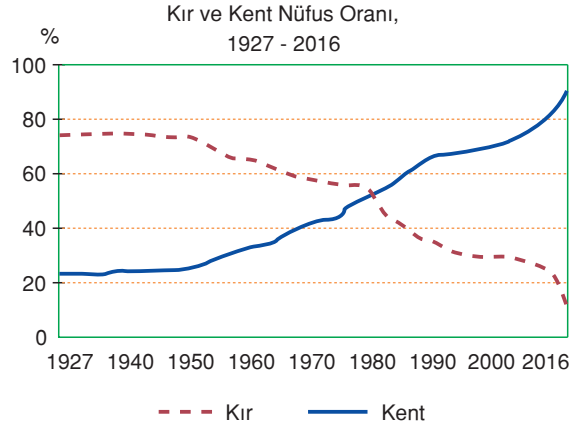
TÜRKİYE NÜFUSUNUN EĞİTİM DURUMU

6 yaş ve üstü nüfusta okur-yazar olmayanların oranı **% 10**'dur. Bu oran gelişmiş ülkelere kıyasla çok fazladır.

6 yaş ve üstü kadın nüfusta okur-yazar olmayanların oranı **% 15**, erkek nüfusta ise **% 5**'dir. Bu oranlar da kadın nüfusta okur-yazar olmayanların oranının erkek nüfusa göre çok fazla olduğunu göstermektedir.

2013 verilerine göre Türkiye Nüfusunun Eğitim Durumu aşağıdaki gibidir.

Eğitim Durumu	%
Okuma yazma bilmeyen	10
İlkokul	30
Ortaokul	26
Lise	22
Üniversite	12

Grafik incelendiğinde 1950'den sonra kentli nüfus oranının sürekli arttığı, kırsal nüfus oranının ise sürekli azaldığı görülür. Köylerde doğurganlık oranı kentlere kıyasla çok daha fazla olmasına karşın kırsal nüfus oranının sürekli azalmasının nedeni köylerden kentlere yoğun göç olmasıdır.

2017 yılı sonunda kentli nüfus oranı %92, kırsal nüfus oranı %8 olarak açıklanmıştır.

TÜRKİYE'DE NÜFUSUN DAĞILIŞI

Türkiye'de coğrafi özellikleri nedeniyle nüfusun dağılışı dengesizdir ve sanayileşmiş bir ülke olmadığı için de nüfus dağılışı doğal koşullara büyük ölçüde bağımlıdır. Genel olarak kıyılarda nüfuslanma fazla iç kesimlerde azdır.

İstanbul, Türkiye nüfusunun yaklaşık 1/5 ini barındırmaktadır. Güney Marmara, Kıyı Ege, Çukurova, Ankara - Eskişehir çevresi, Hatay, Gaziantep civarı yoğun nüfuslu yerlerdir.

Yerçekilleri engebeli olduğu için Hakkari çevresi, Menteşe Yöresi, Yıldız Dağları çevresi, Teke, Taşeli, Gelibolu ve Biga Yarımadası tenha yerlerdir. Tuz Gölü çevresinde ise iklim kurak olduğu için nüfuslanma azdır.

TÜRKİYE NÜFUS YOĞUNLUĞU HARİTASI

Nüfusun dağılışı incelendiğinde Türkiye'de nüfusun daha çok:

1. Deniz kıyılarındadır
2. Kıyı ovalarındadır
3. Kışların ılık geçtiği yerlerde
4. Yağışların fazla olduğu bölgelerde
5. Yükseltinin az olduğu yerlerde
6. Sanayinin geliştiği yerlerde toplandığı görülür.

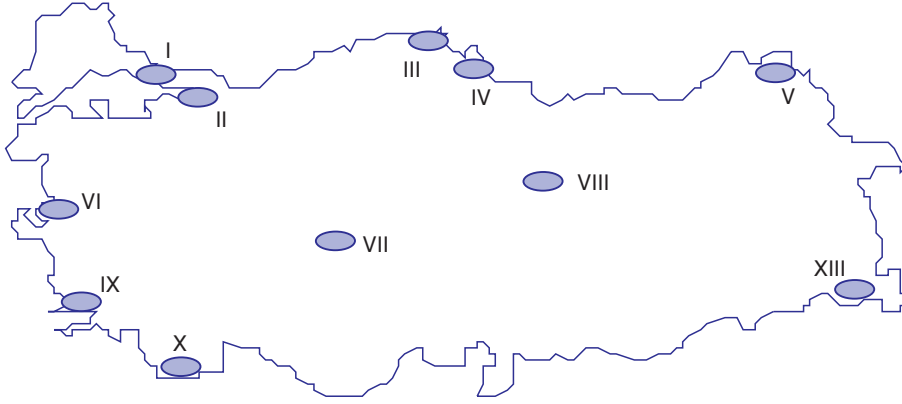
Türkiye'nin nüfusu yaklaşık 80 milyon kişidir. Doğurganlık oranına bağlı olan artışa **doğal nüfus artış hızı** denir ve kırsal kesimlerde kentlere kıyasla daha fazladır.

Kırsal Kesimde Hızlı Nüfus Artışının Nedenleri:

1. Halkın eğitim düzeyinin genelde düşük olması
2. Erkek çocuğa sahip olma arzusunun yoğun olması
3. Aile planlaması ile ilgili hizmetlerin, bilgi ve eğitimin yetersiz olması
4. Yeterince olmasa da sağlık hizmetlerindeki gelişmeler sayesinde ölümlerin, çocuk ölümlerinin, salgın hastalıkların azalması
5. Yeterince olmasa bile yaşam düzeyinde olan yükselmeler sayesinde ortalama insan ömrünün uzaması
6. Köylerde çocukların, işgücü unsuru ve gelecek güvencesi olarak görülmeleri

Hızlı Nüfus Artışının Doğurduğu Sorunlar:

1. Yoğun işsizlik
2. Köyden kente yoğun göç
3. Yabancı ülkelere işçi göçü
4. Ulusal gelir arttığı halde kişi başına düşen ulusal gelirin yeterince artmaması
5. Yaşam standardının yeterli hızda artmaması
6. Doğal kaynakların tüketiminin artması
7. Konut açığının büyümesi
8. Eğitim, sağlık gibi hizmetlerde yetersizliklerin oluşması

Yukarıdaki haritada hem numaralanmış hem de ismi verilmiş yörelerin nüfuslanmasıyla ilgili aşağıdaki yargıların doğru mu yanlış mı olduğunu belirleyiniz.

Yöre No	Yörenin Adı	Nüfuslanma Özelliği	D	Y
I	İstanbul	Tarım dışı tüm sektörlerin gelişmesi nedeniyle çok yoğun nüfuslanmıştır.		
II	İzmit ve çevresi	Engebeli olduğu için az nüfuslanmıştır.		
III	Sinop ve çevresi	Engebeli olduğu ve işlek yollara sapa kaldığı için az nüfuslanmıştır.		
IV	Samsun ve çevresi	Verimli delta ovaları olduğu için ve iç kesimlerle ulaşım geliştiği için fazla nüfuslanmıştır.		
V	Kars - Ardahan yöresi	Elverişli iklim koşulları nedeniyle fazla nüfuslanmıştır.		
VI	İzmir ve çevresi	Sanayi, ticaret, turizm, ulaşım ve tarım geliştiği için fazla nüfuslanmıştır.		
VII	Tuz Gölü çevresi	Düzlükler geniş yer tuttuğu için fazla nüfuslanmıştır.		
VIII	Sivas ve çevresi	Hem engebeli olduğu için hem de elverişsiz iklim koşulları nedeniyle az nüfuslanmıştır.		
IX	Muğla - Menteşe yöresi	Engebeli olduğu için Akdeniz iklimi görülmesine rağmen az nüfuslanmıştır.		
X	Teke Yarımadası	Engebeli olduğu için çok az nüfuslanmıştır.		

TÜRKİYE'DE GÖÇLER

Ekonomik, toplumsal, siyasal ya da doğal afetler (deprem) gibi nedenlerle birey ya da toplulukların yer değiştirmesidir. Bu değişim geçici ya da kalıcı, yakına ya da uzağa olabilir.

Türkiye'de göçleri iki grupta inceleyebiliriz.

1. İç Göçler
2. Dış Göçler

A. İÇ GÖÇLER

Ülke sınırları içinde olan göçlerdir. Dünya genelinde ve Türkiye'de iç göçler çoğunlukla köyden kente doğrudur. Bunun dışında kentten kente, köyden köye ve kentten köye de göçler vardır.

NOT

İç göçler nüfus dağılışımda bölgeler arası dengesizliklerin artmasına yol açar. Bu dengesizlikler de devlet yatırımlarında bölgeler arasında dengesizliklere yol açar.

Köyden Kente Yoğun Göçün Nedenleri:

1. Çeşitli nedenlerle köylerde nüfus artış oranının fazla olması
2. Tarımın makineleşmesi
3. Tarım dışı sektörlerin (turizm, ticaret, hizmetler sanayi) kentlerde gelişmesi
4. Tarım alanlarının miras yoluyla küçük parçalara bölünmesi
5. Kentlerde yaşam düzeyinin daha yüksek olması

Köyden Kente Yoğun Göçün Yol Açtığı Sorunlar:

Bu göçler kentlerde ve köylerde çeşitli sorunların doğmasına yol açar.

Kentlerde Yol Açtığı Sorunlar:

1. Plansız kentleşme, büyük kentlerin çevresinde gecekondu semtlerinin oluşması
2. Yol, su kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinde yetersizlikler oluşması
3. Eğitim, sağlık gibi hizmetlerin yetersiz kalması
4. Kent içi ulaşımında güçlükler yaşanması
5. Konut açığının artması
6. Köyden göç edenlerle kentliler arasında kültür çatışmasının yaşanması
7. Sanayi kuruluşlarının kent içinde kalması

Köylerde Yol Açtığı Sorunlar:

1. Bazı tarım alanlarının işlenmeyip boş kalması
2. Kırsal kesime yapılan bazı yatırımlardan istenilen verimin alınamaması

Boşaltılmış bir köy okulu**Mevsimlik Göçler**

İnsanların sürekli yaşadıkları yerden, geçici bir süre için, ekonomik gelir elde etmek, eğitim, iş takibi, tatil gibi amaçlarla başka bir yere gidip sonra tekrar yaşadığı yere dönmesine **mevsimlik göç** denir. Bunlar da iç göçlere dahildir. Türkiye'de ekonomik gelir elde etmek amacıyla yapılan mevsimlik göçler başlıca 4 gruba ayrılır:

1. Turizm sezonunda turistik yerlere çalışmak veya yaz sezonunu geçirmek amacıyla yapılan göçler (Bu göçler nedeniyle turistik merkezlerin yaz ve kış mevsimlerindeki nüfus arasında ciddi farklılıklar oluşur. Antalya, Muğla, Aydın, İzmir, Balıkesir gibi denize kıyısı olan ve kıyı turizminin geliştiği kentler bu duruma örnektir.

Kıyı turizmi

2. Ürün hasat mevsiminde tarım sektöründe çalışmak amacıyla yapılan göçler (En tipik örneği pamuk hasat mevsiminde Çukurova'da görülür.)

Pamuk Hasadı

3. Mera hayvancılığı yapılan yerlerde yaz mevsiminde yaylalara yapılan göçler (Yaylacılık)

4. İnşaat vb. iş kolları sezonunda özellikle büyük kentlere yapılan göçler

B. DIŞ GÖÇLER

Ülke sınırları dışına yapılan göçlerdir. Daha çok işçi göçü olarak görülür. Örneğin II. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya, Belçika, Fransa, Avusturya gibi bazı Avrupa ülkeleri ekonomilerini düzeltmek amacıyla sanayileşme süreçlerini hızlandırmışlardır. Bu dönemde gerekli olan işgücü ihtiyacını dış göçlerle sağlamışlardır.

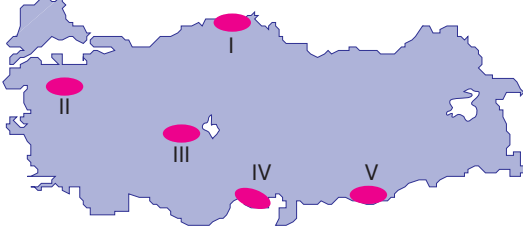
Nüfus mübadelesi (değişimi) de dış göçlere örnek gösterilebilir. Örneğin Lozan Barış Antlaşması'yla Türkiye ve Yunanistan arasında, Türkiye'deki Rumlar ile Yunanistan'daki Türklerin yer değiştirmesi için bir protokol imzalanmıştır.

Türkiye'de göçe neden olan aşağıdaki durumların itici etken mi, çekici etken mi olduğunu işaretleyiniz.

Göçe Neden Olan Durum	İtici Etken	Çekici Etken
1. Kuraklık, deprem, sel ve taşkın gibi afetlerin oluşması		
2. Sanayinin gelişmesi ve işgücü ihtiyacının artması		
3. Miras yoluyla tarım alanlarının küçük parçalara bölünmesi		
4. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin gelişmesi		
5. Tarımın makineleşmesi		
6. İki devlet arasında nüfus değişimi (mübadele) amacıyla antlaşma imzalanması		
7. Tarım dışı sektörlerin gelişmesi		
8. Gelişmiş ülkelere işgücü göçü olması		

1. Arazinin engebeli, tarım alanlarının parçalı olduğu yerlerin kırsal kesimlerinde dağınık yerleşme görülür.

Buna göre, yukarıdaki Türkiye haritasında numaralanmış yörelerin hangisinde dağınık yerleşme fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bir kentin ekonomisinde hem tarım hem de sanayi gelirleri önemli yere sahipse bu kent tarım kenti de, sanayi kenti de sayılabilir.

Buna göre, aşağıdaki illerden hangisi hem tarım hem de sanayi kenti sayılır?

- A) Adana B) Antalya C) İstanbul
D) Sinop E) Şanlıurfa

3. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’de dağınık yerleşmelerin yaygın olarak görüldüğü alanlarda karşılaşılan durumlardan biridir?

- A) Tarım alanları geniş yer kaplar.
B) Ulaşım imkanları gelişmiştir.
C) Yerçekimleri engebeldir.
D) Su kaynakları yetersizdir.
E) Dairesel yerleşme dokusu hakimdir.

4. Aritmetik nüfus yoğunluğu, bir bölgenin toplam nüfusunun, o bölgenin yüzölçümüne bölünmesiyle elde edilir.

Buna göre, aşağıdaki illerimizden hangisinde aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olması beklenir?

- A) Ankara B) Bursa C) İstanbul
D) İzmir E) Adana

5. I. Matematik konum
II. İklim özellikleri
III. Yerçekimleri
IV. Jeolojik yapı
V. Sanayi tesisleri

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye’deki nüfus dağılışı üzerinde daha fazla etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve V E) II, III ve V

6. Aşağıdakilerin hangisinde verilen bölge özellikleri o bölgenin nüfusunu artırıcı rol oynar?

- A) Doğu Anadolu’da volkanik dağların geniş alan kaplaması
B) Karadeniz çevresinde engebelerin fazla olması
C) Güneydoğu Anadolu’da yaz kuraklığının şiddetli olması
D) Akdeniz kıyısındaki Teke ve Taşeli Yarımadası’nda karstik alanların yaygın olması
E) Ege Denizi’ne dökülen akarsuların vadi tabanlarının geniş olması

7. Türkiye’de nüfusun yarısından fazlası kentlerde yaşar. Ancak kentli oranı bölgeler arasında büyük farklılıklar gösterir.

Bu farklılığın ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin Türkiye’de dengesiz dağılmış olması belirleyici olmuştur?

- A) Tarım olanaklarının
B) Yeraltı kaynaklarının
C) Sanayi kuruluşlarının
D) Su kaynaklarının
E) Eğitim hizmetlerinin

8. Türkiye’de kırsal alanlarda doğum oranı daha yüksek olmasına rağmen, nüfus artış hızının büyük kentlerde yüksek olması aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

A) Ölüm oranlarının düşük olmasıyla
B) Yüzlölçümlerinin küçük olmasıyla
C) Göç alma oranlarının yüksek olmasıyla
D) Aritmetik nüfus yoğunluklarının fazla olmasıyla
E) Tarımsal nüfus yoğunluklarının düşük olmasıyla

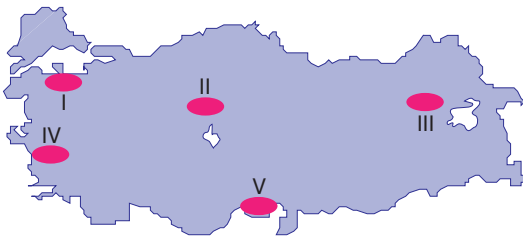
9. Yıllık yağış toplamının az, yağış rejiminindüzensiz olduğu yerlerde tarım alanları geniş yer tutsa bile, nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının altındadır. Aşağıdaki illerden hangisi, yukarıdaki duruma örnek olarak gösterilebilir?

A) Kocaeli B) İzmir C) Antakya
D) Konya E) Bursa

10. Yaz turizminin geliştiği yerler, turizm sezonunda belirgin şekildeki mevsimlik göç alır. Aşağıdaki kentlerden hangisi bu duruma örnek olarak gösterilemez?

A) Muğla B) Antalya C) Sinop
D) İzmir E) Aydın

11.

Yukarıdaki Türkiye haritasında verilen alanların hangisinde doğurganlık oranı daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

12. ● Tarım şehri
● Maden şehri
● Sanayi şehri
● Karma fonksiyonlu şehir

Aşağıda verilen kentlerden hangisinin fonksiyonu yukarıdakiler arasında bulunmaz?

A) Çeşme B) Bursa C) Salihli
D) İzmit E) Soma

13.

Yukarıda verilen şehirlerden hangisinde ekonomik faaliyetlerde çok fonksiyonluluk en azdır?

A) İstanbul B) Bursa C) İzmir
D) Adana E) Zonguldak

14. I. Yayılacılık
II. Madencilik
III. Sanayi
IV. Turizm
V. Tarım

Yukarıda verilenlerden hangileri Türkiye’de mevsimlik göçe neden olmaz?

A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

15. I. Ortalama yaşam süresinin artması
II. Km²’ye düşen insan sayısının artması
III. Bebek ölüm oranlarının azalması
IV. Tarımdan çalışan nüfus oranının azalması

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye’nin geliştiğine kanıt olamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV